

Kerék-Bárczy Szabolcs ünnepi beszéde
Boston University, Boston, 2002. november 3.

Igen Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves Honfitársaim!

Megtiszteltetés számomra néhány év után újra itt állni Önök előtt, Önökkel együtt emlékezni múltra, jelenre és jövőre. Az '56-os forradalom és szabadságharc csak kisebb részben annak a néhány dicsőséges hétnek a története, s csak nagyon kis részben az azt megelőző és követő elnyomás és terror krónikája.

1956 mindenk előtt jövőbe mutató eszmény.

Az egyén minden korban és minden körülmények között alapvetően békességre, boldogulásra vágyik, nehéz körülmények között egyszerű túlélésre törekszik. Így tud alkotni szabadságban és így tud keresztülvergődni haláltáborokon is. Ugyanígy, egy nemzet, az ugyanazon sorsközösségben osztozók sem szeretnének mást, mint nyugalomban dolgozni, harmonikus családi életet élni és a közösséghez tartozás élményében részesülni.

Mégis, ott van bennünk a birtoklás túláradó vágya, a pusztítás aljas ösztöne is, mely leigáz másokat, és embertelen jelszavakat fest mindenre, a lelkekre is. „[...] beivódik, evődik/ velődig;/ eszmélnél, de eszme/ csak az övé jut eszedbe, [...]” Közhely, és éppen ezért igaz, hogy a békétlenség a gyűlöletből fakad. Gyűlöletből, melyet a rossz önkép, a bizonytalan vagy hiányzó integritás, a tartásnélküliség, a lelki és szellemi puhányság, a gyökértelenség táplál. És a hit hiánya. Minden diktatúrát ehhez hasonlóan torz jelleműek láttak el ideológiával, ezek vezették a sortüzeket, hozták létre az elnyomás hivatalait és megannyi gépezetet, melyek a terror darálójában örölték az emberi életet.

Igen pontosan leírható tehát és megérthető a diktatúra természete, ha egészséges lelkek számára át nem is érezhető. Döbbenetes belegondolnunk, hogy a történelemben hányszor és hányszor láttuk ugyanazokat a forgatókönyveket, s mily keveset tanultunk az évezredek során. Lehet, hogy

tanultunk, de esendő lényekként nem tudunk mások lenni, mint amik vagyunk: ugyanaz a jó és ugyanaz a rossz küzd bennünk teremtésünk óta, csak a rendelkezésünkre álló jobbító és romboló eszközeink változtak.

Ezek szerint tehát nem segíthetünk magunkon? Elkerülhetetlenek a békésebb időket felváltó tragédiák? Nem létezik olyan egyensúly, amely ha nem is változtat az emberi természetén, mégis a jó ereje által képes a viszonylagos békét tartóssá tenni? Úgy vélem, hogy ez az egyensúly megteremthető.

Hölgyeim és Uraim!

Az egyik legfontosabb dolog, amit tehetünk ennek érdekében, ha emlékezünk. Az emlékezésnek nem a múltba fordulás, nem a múlt fölötti kesergés az értelme, hanem a tanulás és a tanulságok levonása. Pontosan azért kell emlékeznünk, hogy emlékeztessük magunkat és másokat is arra, hogy milyenek vagyunk. Arra, hogyha nem vigyázunk, a rossz énünk ismét elszabadulhat. Arra, hogy a határvonal erkölcsös és erkölcstelen között világosan felismerhető, meghúzható. Arra kell tehát emlékeznünk és emlékeztetnünk, hogy van jó és van rossz, s újra emlékezetünkbe kell idéznünk, hogy milyen pusztító erejű a rossz s mennyire építő jellegű a jó.

A jószándékú emlékezés megtisztító erejű, mely a rossz lelkiismeretet mintegy tükör elé állítja, s a szembesülés, a belátás után meg is tisztítja azt. Ez a megtisztulás képes az egészséges hajlamokat az ordas ösztönök fölé helyezni. Ezáltal regenerálja magát a szervezet és a lélek. S mint ahogy a szeretet is önzetlen, olyan önzetlennek kell lennie az emlékezésnek is. Hogyan is tudna a megtisztult lélek gyűlölni, akárha a legszörnyűbb múltbéli eseményre is gondol? Hogyan lehet a megtisztuló szándékú emlékezés eredménye más, mint a szeretet? Ezért érthetetlen és elfogadhatatlan számomra minden kirekesztő szándék, minden torzító vagy kisajátító törekvés, akárkinek a részéről is nyilvánuljon meg bármilyen eseménnyel, így 1956-tal kapcsolatban is.

Az emlékezést követi, annak mintegy velejárója a tanítás és a tanulás. Én magam nem éltem 1956-ban, de mint ahogy a családom történetét és sorsát több generációra visszamenőleg sajátomnak tudom, úgy vallom magaménak '56 szabadságküzdelmét is. Ez egyenesen kötelességem is.

Azért tehetem ezt, mert tudom, hogy mi történt akkor. Tudom annyira, mint amennyire mi mindnyájan ismerjük 1848-49 ideáljait, vagy akár Szent István intelmeinek mély üzenetét. Az októberi forradalomtól és szabadságharctól olyan örökséget kaptam, mely megerősíti hitemet, tartásomat, alázatos büszkeségemet, és tovább mélyíti gyökereimet. Megtanultam azt is, hogy semmi sem vagyok anélkül, hogy ezt a fennkölt érzést átadjam másoknak is. A tanulást ugyanis a tanultak önzetlen átadása kell hogy kövesse, másként esélyünk sem lehet a hibák jövőbeni elkerülésére.

A jó és rossz egyensúlya végső soron úgy teremthető meg, ha minden múltbeli tapasztalást, az így leszűrt jót átmentjük a jövőbe, ha megbékélt lelkünk tartalékaiból tápláljuk az utánunk következő nemzedékeket. Újra és újra elismétlem, hogy a múlt értelme a jövő: minden hiábavaló, ha az eseményeknek csak a száraz tényeit vesszük számba és nem az eseményeket alakító emberek legjobbik énjéhez fordulunk. 1956 eszménye az a már-már hihetetlen összefogás és nemzeti egység, az a közösségért tett önfeláldozás, mely világosan rámutatott a jóra ott, amikor az nevettség, megvetés és gyalázat tárgya volt, s ezáltal olyan hatalmas égő fáklyát gyújtott, amely köré ma is oda tudunk bújni, ha melegségre vágyunk.

Hölgyeim és Uraim!

1956 forradalma és szabadságharca számomra tehát nem politikai kérdés. Szinte mellékesnek gondolom azt, hogy a pesti srácok és a vidéki, forradalmat éltető lakosság soraiban ki volt munkás, földműves vagy értelmiségi. Mellékes az is, hogy a forradalmat előkészítő, támogató, vagy a későbbiekben bebörtönzött, elűzött, vagy mártírhalált halt hősök közül ki milyen politikai párthoz tartozott vagy nem tartozott. Mindez mellékes, mint ahogy egy sor hangzatos, közkedvelt, akár manapság is használt szólam is lényegtelen. Mindezek hangoztatása leginkább szavazatokat kíván szerezni vagy megosztani akar. A lényeg, amitől távol áll minden hátsó szándék az az, hogy ki ismerte fel a jót saját magában és másokban, és ki akarta és tudta ezt mozgósítani a rossz ellen. Ha nem így gondolkodnék, akkor azt hinném, hogy Szent István végső intelme Imre herceghez: a jóságról, irgalmasságról és hasonló erényekről szóló komoly tanítása, vagy egy apolitikus filozófus, netán szerzetes szavai, vagy későbbi korok bölcselőinek toldaléka.

Nem, Szent István erős kezű, több mint ezer esztendővel ezelőtt alkotó magyar király volt, akinek pályafutásában az erkölcs és a hit diktálta a politikai lépéseket és nem fordítva. Ha ezt megértjük, akkor, és csakis akkor érthetjük meg azt, hogy végső soron miért tartom sokadrangúnak az '56-os nemzeti felkelés politikai vagy szociális tartalmát.

Sokszor és sokan sajnálkoznak azon, hogy nincs nemzeti összefogás és egyetértés. A sajnálkozást és a siránkozást nagyon rossz magatartásnak tartom. Mi lett volna velünk, ha 1956-ban így tettek volna Önök közül sokan, akik harcoltak, akik magasba emelték a magyar zászlót? Úgy vélem, hogy majdnem erkölcstelen az, aki ma sajnálkozik: Magyarország szabad ország – köszönhetően a megannyi hősnak –; a legerősebb nyugati, békét teremtő és fenntartó szövetségnek, az Észak-atlanti Szervezetnek vagyunk tagja, hamarosan az európai társadalmi, gazdasági és politikai család, az Európai Unió teljes jogú tagjává is válunk, továbbá egy sor regionális és nemzetközi szervezetben játszunk stabilizáló, kiegyensúlyozó szerepet. A magyar nemzeti érdekek ugyanazok ma, mint Antall József kormánya idején, s ezt senki sem kérdőjelezheti meg. A magyar gazdaság évek óta folyamatosan növekszik, a haladás, az apránkénti, de biztos előrelépés már érezhető a családok és az egyének szintjén is. Hogyan tudunk akkor elszámolni egymásnak és ki-ki hite szerint Istennek a siránkozással, széthúzással? Nem nekünk, akiknek hite, tartása és ereje van, kell, hogy gesztusokat gyakoroljunk a másik felé? Nem ezt követeli emberi méltóságunk és a bennünk lakozó szeretet? Ideje felismernünk, hogy elveink és a mások felé forduló szeretet nemhogy egymást nem zárja ki, hanem egymást erősítik, sőt egymás nélkül nem létezhetnek! Hogy éppen e gesztusok nélkül adjuk fel végérvényesen elveinket, s válnak azok szépnek hangzóvá ahelyett, hogy ténylegesen szépek lennének!

Hölgyeim és Uraim!

Örülök, hogy nemzedéktársaim, a fiatalok is hordozzák magukban a szabadság eszméjét, az 1956-os forradalom hőseinek emlékét. Megnyugtatom idősebb barátaimat, hogy '56 örökségét továbbvisszük, a lángot nem hagyjuk ellobbanni. Minden, ami emberi, egyben egyetemleges, ezért értjük meg más népek tragédiáit, és ezért tudunk örülni is másokkal. '56 nem csak az ott harcolóké, nem csak a magyaroké, hanem mindenkié, mindörökre. Hogy ez mennyire így van, az minden bizonnyal kiderül majd a

